

प्रथमं सर्वं साध्यम्

कश्चन हकस्मिन् ग्रामे हकः कर्षकः तस्य पुत्रः
च निवसतः स्म । कर्षकः अतीव दक्षिणः
आसीत् । सः प्रतिदिनं क्षेत्रं अगच्छत् । तस्य
पुत्रः कृषिकार्यं न सभ्यं सहायति स्म । क्षेत्रः
न धान्यसम्पन्नः । तस्य कर्षकः सर्वदा दुःखितः
च ।

हकस्मिन् दिने सः दक्षिणः कर्षकः तस्य
क्षेत्रसमीपं स्थितं हकं वाल्मीकं अपश्यत् ।
सः वाल्मीकसमीपं गच्छति स्म । इति सः
वाल्मीकान् उपरि स्थितं हकं सर्वं अपश्यत् ।
सः 'सर्पराजः मम क्षेत्रपालकः' इति
अचिन्तयत् । सः प्रतिदिनं सर्पाय क्षीरं
अर्पयति स्म । सन्तुष्टः सर्पराजः कर्षकं
प्रति सुवर्णनाणयकं ददाति स्म । कर्षकः
सुवर्णनाणयकं विमोक्ष्य अतीव सन्तोषः
आसीत् । किन्तु सः न अन्त्याग्रही अभवत् ।

सः सर्वदा क्षेत्रपालकं सर्पराजं अनामत् । न
केवलं , सः कृषिकार्थं न सन्तुष्टः अभवत् ।
तदा सः कृषकः तस्य कृषिक्षेत्रं पश्यति ,
तदा तस्य मुखं विगलितनालं इव पश्यति ।

एकस्मिन् दिने सः कर्षकः सर्वान्
सुवर्णनाणयकं विपणीं दत्त्वा कृषिउपकरणानि
प्राप्नोति । सः कर्षकः निरन्तरं तस्य
कृषिक्षेत्रं गत्वा कर्षयति स्म । अतीव -
कठिनानि कर्माणि अकरोत् । दिनं पूर्वं
भारं वहति स्म कुप्तात् जलं कृषि -
अवश्याय आनयति स्म कठिनं मृदं
अधूर्जयन्तः च । सः कर्षकः कृषि -
अवश्याय स्वआग्रहपूर्णां सर्वं अतिकठि -
नानि कर्माणि कुर्वति स्म । किन्तु
बलं जलमभ्यं मूलं तस्य ~~ह~~ दान्तकृषिः
न सम्पन्नं अभवत् । सा सर्वदा
भुमीदेवीं नमामि ईश्वरं च नमामि

किन्तु सः पुत्रः अतीव अत्याग्रही
आसीत् । सः सुवर्णनाणकस्य कार्यं जानाति
स्म । सः वल्मीकसमीपं गत्वा पात्रं अर्पितं
सुवर्णनाणकं अं अपश्यत् । अनन्तरं
सुवर्णनाणकं वल्मीके अस्ति इति चिन्तयित्वा
वल्मीकं धके दण्डेन अताडयत् । कुपितः
सर्पराजः वल्मीकात् आगत्य पुत्रस्य हस्तं
दृशति स्म । विषमलितः सः पुत्रः मुत्थुः
प्राप्तः च ।

कर्षकः इमां वार्त्तां श्रुत्वा अतीव -
दुःखितः अभवत् । सः सर्पराजं प्रति
क्षमां याचयति स्म । सः दारिद्र्यः कर्षकः
सर्पराजं वन्दयति स्म । अनन्तरं सः
क्षेत्रं अगच्छत् । कर्षणं आरम्भति च ।
अतिकठिनमुष्णं च तरणं कृत्वा सः कृषकः
अतिकठिनप्रयत्नं अकरोत् । तदा सः तस्य
पुत्रस्य कार्यं चिन्तितवान् , तदा तस्य
नाडीयः दुर्वलः अभवत् । सः सर्वदा तस्य

പുത്രസ്ത്യ ദുഷ്കർമ്മം വിചിന്തയ ദുഃഖിനഃ
ആसीത് ।
ഹകस्मिन् दिने सः जलं आनीतुं
समीपं कुपं अगच्छत् । झटिति सः मार्गं
धनं शयितं हुकं वृद्धमातं अपश्यत् । सः
अनीव क्षुधार्थं आसीत् । झटिति सः
कर्षकः वृद्धमातां गृहीत्वा स्वर्गाहं अगच्छत्,
तत्कशनिर्मितमन्त्राशं वृद्धमातायाः वदनं
स्थापयति च । वृद्धमाता अनीवदुःखिनः
आसीत् । भोजनानन्तरं सा अनीवसन्तुष्टा
अभवत् ।

अनन्तरं सः कर्षकः कृपात् जलम्
आनीय कर्षणं अकरोत् । क्षेत्रं कठिनमृदं
आसीत् । वर्षायाः अलभ्यता नश्य क्षेत्रं
नश्य प्रवर्तनं च स्वाधीनं अकरोत् ।
सः अनीवक्षीयितः आसीत् । हुवं वा सः
अर्पराजं प्रति क्षीरं अर्पयति स्म ।
अर्पराजः अपि अनीवदुःखि सन्तुष्टः अभवत् ।

सः कर्षणं समाप्य प्रतिगृहं अगच्छन् ।
इति सः गृहं स्थितं वृद्धमाता -
भूमिदेवी इव अपश्यत् । तस्याः नत्राणि
अश्रुपूर्णं अक्ष अभवत् । सः आकांक्षया
'अम्ब' इति अवदत् । सः अहं दान्धवान्
इति पुनः पुनः अवदत् । किन्तु भूमिदेवी
अतीव सन्तुष्टः अभवत् । सा स्मिताननसुखी
अभवत् । सा कर्षकं प्रति हवं वदति -
अवदत् - "हं वत्स ! तस्यैव प्रवर्त्तनया अहं
अतीव सन्तुष्टः अहमेव वृद्धमाता ।
तस्यैव प्रवर्त्तः फलं त्वं नूनं प्राप्स्यसि
अद्यापि सर्वं मनुष्याः अन्धाह्रयहृशः अभवन् ।
सर्वं कर्म अलार्थं हव अकरोत् च ।"
कर्षकः भूमिमातरं प्रति वदति - "अम्ब
अम्ब अम्ब अहं दान्धवान्
अम्ब" । सः दक्षिणः कर्षकः अतीव -
आश्चर्यः तस्या नत्राणि आनन्ताश्रुपूर्णं
च । भूमिमाता प्रति वदति "हं वत्स !

तव सर्वं प्रयत्नं अहं अपश्यम् । अहं सर्वं
अजानम् । तव स्नेहस्य करुणायाः प्रयत्नः च
फलं त्वं नूनं प्राप्स्यसि । अहमेकं वरं
ददामि त्वं किम् इच्छसि ?" सः
कृषकः एवं प्रति अवदत् - "अम्ब मम भूमि-
माता अहं किमिव इच्छामि । तव -
दक्ष दर्शनं अहं अतीव संतुष्टः इति" ।
भूमिमाता प्रति अवदत् - "तत्र कठिन-
प्रयत्नः फलं त्वं नूनं प्राप्स्यसि । अहं
सर्वं अजानम् ।"

भूमिदेवी अप्रत्यक्षयति स्म ।
सः कृषकः अतीव संतुष्टः अभवत् । सः
क्षेत्रं अगच्छत् । क्षेत्रं पश्य सः एवं
आनन्देन आक्राषयति स्म - अयं
अम्ब धान्यवादः मम स्वप्नं
अद्यात्र सभलीकरोति । मम क्षेत्रं पश्यतु
माता पश्यतु सर्वं धान्यसम्पन्नं
अभवत् । मम प्रयत्नस्य फलम्
माता धान्यवादः

सः कर्षकः अनीवसन्तुष्टः
वर्षायाः आरम्भं च सः अपश्यत् । सः
आनन्देन कृषिक्षेत्रे नर्तनं च अकरोत् ।
तस्य आनन्दाञ्जलिं प्रवाहजालं मयानि स्म ।

गुणपाठः :- आलम्भा नाशाय ।
- अस्माकं प्रयत्नेन सर्वं
साध्यं भवति ।
- प्रयत्नशक्तिः मनुष्यः मूढः
अभवत् ।

सत्यमेव कश्चाताम् — प्रयत्नेन सर्वं साध्यम् ।